

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА

імені О.М. БЕКЕТОВА

Навчально-науковий інститут економіки і менеджменту

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Біржова діяльність

вид дисципліни, шифр за ОП	<i>Обов'язкова, ОК 33</i>
семестр	<i>шостий</i>
кількість кредитів ЄКТС	<i>5</i>
форма підсумкового контролю	<i>Екзамен</i>
мова викладання, навчання та оцінювання	<i>українська</i>
Кафедра	<i>Підприємництва та бізнес-адміністрування</i>

для здобувачів вищої освіти:

рівень вищої освіти	<i>перший (бакалаврський)</i>
галузь знань	<i>07 Управління та адміністрування</i>
Спеціальність	<i>076 Підприємництво та біржова діяльність</i>
освітня програма	<i>«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»</i>
форма навчання	<i>денна</i>

2024 – 2025 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

Розробник

Олена ВІННИЧЕНКО, к. е. н., доцент, доцент
кафедри підприємництва та бізнес-адміністрування

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри Підприємництва та бізнес-адміністрування Протокол від «31» серпня 2024 року № 3

Робоча програма навчальної дисципліни відповідає освітній програмі:
«Економіка та організація бізнесу»

Гарант освітньої програми

Ольга РУДАЧЕНКО, д.е.н., доц., професор кафедри
підприємництва та бізнес-адміністрування

Заступник директора ННІ Е і М

Ірина ПИСАРЕВА, канд. екон. наук, доцент

1. Мета дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Біржова діяльність» є формування системи теоретичних знань щодо правових та економіко – організаційних засад біржової діяльності, оволодіння інструментарієм біржової торгівлі та формування системи базових знань з теорії та практики біржової діяльності.

2. Міждисциплінарні зв'язки

Ґрунтується на вивченні дисципліни «Міжнародний бізнес», «Міжнародні розрахунки», «Статистика»..

3. Результати навчання

Програмний результат навчання	Методи навчання	Форми оцінювання	Результати навчання за дисципліною
ПРН 1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і результати біржової діяльності й уміння критичного мислення, синтезу в професійних цілях	Словесні (усні, письмові), інтерактивні (дискусії), наочні (демонстрація ілюстративного матеріалу), практичні завдання.	усне або письмове опитування; -тестові завдання, - виконання письмових завдань (практичні завдання, роботи)	РН 1. Вміти аргументувати вибір методів розв'язування спеціалізованих задач, критично оцінювати отримані результати та захищати прийняті рішення в сфері біржової діяльності
ПРН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.		- прослуховування доповідей із самостійно вивчених тем за презентаціями.	РН 2. Володіти методичним інструментарієм для виявлення, постановки та вирішення проблемних питань і прийняття рішень у професійній діяльності на біржових ринках

<p>ПРН 11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.</p>			<p>РН 11.1 Застосовувати методи аналізу для оцінки стану та прогнозування кон'юнктури біржових ринків РН 11.2 Вміти оцінювати результати біржових операцій</p>
<p>ПРН 16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.</p>			<p>РН 16. Аналізувати та вміти застосовувати нормативно-правове забезпечення діяльності біржових структур в практичній діяльності.</p>

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1 Біржова діяльність

Змістовий модуль 1 Біржова діяльність в економіці країни

Біржа як елемент ринкової економіки. Економічна сутність біржі та її функції в економіці. Специфіка біржових ринків та біржової діяльності. Правові та організаційно-економічні засади біржової діяльності. Види бірж. Учасники біржової торгівлі. Біржові товари. Діяльність бірж в Україні.

Змістовий модуль 2 Характеристика біржової торгівлі

Механізм ведення біржових торгів та укладання біржових угод. Види та цілі біржових операцій. Види біржових угод. Методичні основи аналізу біржової кон'юнктури. Ф'ючерси і опціони в біржових операціях.

Змістовий модуль 3 Сучасний стан біржової діяльності

Сучасні тенденції розвитку світових біржових ринків та біржової торгівлі. Провідні біржі світу. Хеджування в біржовій діяльності, сучасні стратегії хеджування. Біржова спекуляція на ф'ючерсних ринках, спекулятивні стратегії із застосуванням ф'ючерсних контрактів. Суть і види фінансових ф'ючерсів.

5. Структура навчальної дисципліни і розподіл часу

Змістові модулі	Кількість годин				
	усього*	лек.	практ.	лаб.	сам. роб.
МОДУЛЬ (1)	150	32	32		86
Змістовий модуль 1	30	10	12		10
Змістовий модуль 2	30	12	10-		10
Змістовий модуль 3	45	10	10		21
РГР	30				
Підсумковий семестровий контроль - екзамен	15				15

6. Теми лекцій

Тема	Зміст (план)	Кількість ауд. годин
1	2	3
МОДУЛЬ 1		
Змістовий модуль 1		
1. Історія розвитку біржової торгівлі.	1.1. Сутність біржі, її роль та місце в економіці. 1.2. Передумови виникнення біржової діяльності. 1.3. Історія розвитку біржової діяльності. 1.4. Класифікація бірж та їх функції.	4
2. Правові та організаційно-економічні засади біржової діяльності.	2.1 Порядок створення товарної біржі. 2.2 Засновники та члени біржі. 2.3 Органи управління й організаційна структура біржі.	2
3. Біржовий товар і його базисні ринки	3.1 Товари в біржовій торгівлі. 3.2 Речовий товар як біржовий товар. 3.3 Фінансові інструменти як специфічний біржовий товар. 3.4 Валюта як біржовий товар.	2
4. Організація і технологія біржової торгівлі	4.1 Організація та технологія проведення біржових торгів. 4.2 Порядок виставлення товарів на торги та їх зняття. 4.3 Технологія проведення біржового торгу.	2
Змістовий модуль 2		
5. Основи ф'ючерсної та опціонної торгівлі	5.1. Види біржових контрактів на реальному та строковому ринку 5.2. Ф'ючерсні контракти. 5.3 Опціонні контракти.	4

6. Біржове ціноутворення	6.1 Сутність біржового ціноутворення 6.2 Принципи котирування цін на біржові товари 6.3 Види біржових цінових стратегій	4
7. Брокерська діяльність	7.1 Брокерська фірма, роль і місце в біржовій діяльності. 7.2. Види брокерських угод. 7.3. Економічна оцінка брокерської діяльності. 7.4. Організація брокерського обслуговування.	2
Змістовий модуль 3		
8. Кліринг та система розрахунків за біржовими угодами	8.1. Суть біржового клірингу 8.2. Історія становлення біржових клірингових установ 8.3. Особливості функціонування клірингових установ ф'ючерсних бірж 8.4. Маржа у ф'ючерській торгівлі 8.5. Забезпечення додаткових фінансових гарантій розрахункової палати	4
9. Хеджування в біржовій діяльності	9.1. Хеджування на біржовому товарному ринку. 9.2. Базисний ризик. 9.3. Стратегії хеджування. 9.4. Основні переваги та недоліки хеджування	2
10. Біржова спекуляція на ф'ючерсних ринках	10.1.Економічна суть біржової спекуляції 10.2.Види біржової спекуляції 10.3.Види біржових спекулянтів 10.4. Спекулятивні стратегії із застосуванням ф'ючерсних контрактів 10.5.Спекулятивні стратегії з опціонами 10.6.Діяльність спекулянтів на сучасних біржових ф'ючерсних ринках	2
11. Фінансові ф'ючерси	11.1. Суть та види фінансових ф'ючерсів. 11.2. Відсоткові фінансові ф'ючерси. 11.3. Контракти на індекси фондових бірж. 11.4. Ф'ючерсні контракти з валютою.	2
Разом		32

7.Теми практичних занять

Тема	Зміст (план)	Кількість ауд. годин
1	2	3
МОДУЛЬ 1 Змістовий модуль 1		

1. Історія розвитку біржової торгівлі.	1.1. Сутність біржі, її роль та місце в економіці. 1.2. Передумови виникнення біржової діяльності. 1.3. Історія розвитку біржової діяльності. 1.4. Класифікація бірж та їх функції.	4
2. Правові та організаційно-економічні засади біржової діяльності.	2.1 Порядок створення товарної біржі. 2.2 Засновники та члени біржі. 2.3 Органи управління й організаційна структура біржі.	2
3. Біржовий товар і його базисні ринки	3.1 Товари в біржовій торгівлі. 3.2 Речовий товар як біржовий товар. 3.3 Фінансові інструменти як специфічний біржовий товар. 3.5 Валюта як біржовий товар.	2
4. Організація і технологія біржової торгівлі	4.1 Організація та технологія проведення біржових торгів. 4.2 Порядок виставлення товарів на торги та їх зняття. 4.3 Технологія проведення біржового торгу.	2
Змістовий модуль 2		
5. Основи ф'ючерсної та опціонної торгівлі	5.1. Види біржових контрактів на реальному та строковому ринку 5.2. Ф'ючерсні контракти. 5.3 Опціонні контракти.	4
6. Біржове ціноутворення	6.1 Сутність біржового ціноутворення 6.2 Принципи котирування цін на біржові товари 6.3 Види біржових цінових стратегій	4
7. Брокерська діяльність	7.1 Брокерська фірма, роль і місце в біржовій діяльності. 7.2. Види брокерських угод. 7.3. Економічна оцінка брокерської діяльності. 7.4. Організація брокерського обслуговування.	2
Змістовий модуль 3		
8. Кліринг та система розрахунків за біржовими угодами	8.1. Суть біржового клірингу 8.2. Історія становлення біржових клірингових установ 8.3. Особливості функціонування клірингових установ ф'ючерсних бірж 8.4. Маржа у ф'ючерсній торгівлі 8.5. Забезпечення додаткових фінансових гарантій розрахункової палати	4
9. Хеджування в біржовій діяльності	9.1. Хеджування на біржовому товарному ринку. 9.2. Базисний ризик. 9.3. Стратегії хеджування. 9.4. Основні переваги та недоліки хеджування	2
10. Біржова спекуляція на ф'ючерсних ринках	10.1. Економічна суть біржової спекуляції. 10.2. Види біржової спекуляції 10.3. Види біржових спекулянтів 10.4. Спекулятивні стратегії із застосуванням	2

	ф'ючерських контрактів 10.5. Спекулятивні стратегії з опціонами 10.6. Діяльність спекулянтів на сучасних біржових ф'ючерських ринках.	
11. Фінансові ф'ючерси	11.1. Суть та види фінансових ф'ючерсів. 11.2. Відсоткові фінансові ф'ючерси. 11.3. Контракти на індекси фондових бірж. 11.4. Ф'ючерсні контракти з валютою.	2
Разом		32

8. Індивідуальне завдання (РГР)

Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом

9. Методи контролю та порядок оцінювання результатів навчання

Методами *поточного контролю* є:

- усне або письмове опитування;
- письмовий контроль;
- тестування у віртуальному освітньому середовищі на платформі MOODLE <https://dl.kname.edu.ua/course/view.php?id=4469>;
- розв'язання задач.

Методи *модульного контролю* (за змістовими модулями):

- тестування з використанням програмного продукту MS Teams або у віртуальному освітньому середовищі на платформі MOODLE.

Методи *підсумкового семестрового контролю*: здійснюється письмово, з використанням програмного продукту MS Teams або у віртуальному освітньому середовищі на платформі MOODLE.

Під час освітнього процесу його учасники повинні дотримуватись вимог законодавства України, внутрішніх нормативних документів Університету та принципів і правил академічної доброчесності. (Положення про академічну доброчесність та систему запобігання академічному плагіату).

Результати навчання, здобуті у неформальній та/або інформальній освіті визнаються згідно Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у Харківському національному університеті міського господарства імені О.М. Бекетова

Структура навчальної дисципліни і розподіл балів

Змістові модулі	Максимальна кількість балів				
	усього	практ.	лаб.	самостійна робота	
				завдання	модульний контроль
МОДУЛЬ 1 (5-й семестр)	100				
Змістовий модуль 1	25	10		5	10
Змістовий модуль 2	20	5		5	10
Змістовий модуль 3	25	10		5	10
РГР	-				
Підсумковий контроль	30				

Види завдань, засоби контролю і максимальна кількість балів

Види завдань та засоби контролю	Розподіл балів
Змістовий модуль 1	20
Робота на практичному занятті за темою №1 (усне або письмове опитування, виконання практичних завдань). Практичне заняття 1.	2
Завдання до самостійної роботи за темою № 1	3
Робота на практичному занятті за темою № 1 (усне або письмове опитування, виконання практичних завдань). Практичне заняття 2.	2
Робота на практичному занятті за темою №2 (усне або письмове опитування, виконання практичних завдань). Практичне заняття 3.	2
Завдання до самостійної роботи за темою № 2	2
Робота на практичному занятті за темою №3 (усне або письмове опитування, виконання практичних завдань). Практичне заняття 4.	2
Робота на практичному занятті за темою № 4 (усне або письмове опитування, виконання практичних завдань). Практичне заняття 5.	1
Контрольна робота ЗМ 1	10
Змістовий модуль 2	20
Робота на практичному занятті за темою №5 (усне або письмове опитування, виконання практичних завдань). Практичне заняття 6.	1
Завдання до самостійної роботи за темою №5	3
Робота на практичному занятті за темою №5 (усне або письмове опитування, виконання практичних завдань). Практичне заняття 7.	1
Робота на практичному занятті за темою №6 (усне або письмове опитування, виконання практичних завдань). Практичне заняття 8.	1
Завдання до самостійної роботи за темою №6	2
Робота на практичному занятті за темою №7 (усне або письмове опитування, виконання практичних завдань). Практичне заняття 9.	1
Контрольна робота ЗМ 2	10
Змістовий модуль 3	20
Робота на практичному занятті за темою 8 (усне або письмове опитування, виконання практичних завдань).Практичне заняття 11.	2
Робота на практичному занятті за темою 8 (усне або письмове опитування, виконання практичних завдань).Практичне заняття 12.	2

Робота на практичному занятті за темою 9 (усне або письмове опитування, виконання практичних завдань). Практичне заняття 13.	2
Робота на практичному занятті за темою 9 (усне або письмове опитування, виконання практичних завдань). Практичне заняття 14.	2
Завдання до самостійної роботи за темою № 9	3
Робота на практичному занятті за темою 10 (усне або письмове опитування, виконання практичних завдань). Практичне заняття 15.	2
Завдання до самостійної роботи за темою №10	2
Робота на практичному занятті за темою 11 (усне або письмове опитування, виконання практичних завдань). Практичне заняття 16.	2
Контрольна робота ЗМ 3	10
Підсумковий контроль – екзамен	30
Тести	20
Задача	10

Критерії оцінювання за 100-бальною шкалою:

90-100 балів - виставляється за високий (відмінний) рівень знань (допускаються мінімальні неточності) навчального матеріалу освітнього компоненту; вміння аналізувати, використовувати набуті знання у прийнятті рішень у відповідній предметній області, застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач; чітко, лаконічно, логічно, послідовно відповідати/вирішувати на поставлені запитання/завдання;

82-89 балів – виставляється за (дуже добрий) рівень знань (можлива невелика кількість неточностей) навчального матеріалу освітнього компоненту вище від середнього рівня; аргументовані відповіді/рішення на поставлені запитання/завдання, вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;

74-81 бал – виставляється за загалом правильне (добре) розуміння навчального матеріалу освітнього компоненту; відповідати/вирішувати на поставлені запитання/завдання та застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач з певними (несуттєвими) недоліками;

64-73 бали - виставляється за посередні знання навчального матеріалу освітнього компоненту, мало аргументовані відповіді, наявність помилок у 32 вирішенні завдань, слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач;

60-63 бали - виставляється за слабкі знання навчального матеріалу освітнього компоненту, неточні або мало аргументовані відповіді з порушенням послідовності викладення, наявність значних помилок у вирішенні завдань, слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач;

35-59 балів - виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу освітнього компоненту, суттєві помилки у відповідях/завданнях, невміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;

0-34 бали - виставляється за незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу освітнього компоненту, нездатність відповідати/вирішувати на поставлені запитання/завдання, невміння елементарно орієнтуватися під час розв'язання практичних задач

Шкала оцінювання

100-бальна шкала	Рівень компетентності	Чотирибальна/двобальна шкала	
		Екзамен	залік
90-100	Високий	Відмінно	зараховано
82-89	Достатній	Добре	
74-81			
64-73	Середній	Задовільно	не зараховано
60-63			
35-59	Низький	Незадовільно	

Методичне забезпечення:

1. ID дистанційного курсу дисципліни у віртуальному освітньому середовищі на платформі MOODLE ХНУМГ ім. О.М. Бекетова <https://dl.kname.edu.ua/course/view.php?id=4469>
2. Методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни «Біржова діяльність» (для студентів усіх форм навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 076 – Підприємництво і торгівля) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. : О.В. Вінниченко. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. – 24 с. (рукопис).

Рекомендована література та інформаційні ресурси

1. Основи біржової діяльності: навчальний посібник / М.О. Солодкий, Н.П. Резнік, В.О. Яворська: [за ред. М.О. Солодкого]. – К.: ЦП Компрінт, 2017. 450.
2. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. І. М. Сотник, д-ра екон. наук, проф. Л. М. Таранюка. Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с. URL: http://sites.znu.edu.ua/science-earth/assets/documents/principles/Pidruchnyk_Pidpryyemnytstvo-torhivlya-birzhovadiyalnist.pdf
3. Приходько О.Д. Основи біржової діяльності : підручник. Х. ФОП Бровін О.В. 2021. 280 с.

Інформаційні ресурси

1. Цифровий репозиторій ХНУМГ ім О.М. Бекетова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua>
2. Національна бібліотека України ім.. В.І.Вернадського: [офіційний сайт]. Режим доступу: [http:// www.nbuv.gov.ua](http://www.nbuv.gov.ua)
3. Офіційний сайт Верховної Ради України/ www.rada.org.ua
4. Офіційний сайт Міністерства економіки України URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>

Обладнання, устаткування, програмні продукти

Платформа дистанційного навчання Moodle, Office 365, Teams